

ventus, a divinis suspensionis sententias ipso facto promulgamus. Romae Cal. April. 1568.

C A P. IV.

Consensus qui praestari debet in beneficiorum resignationibus, quo pacto notetur, & computetur in libris Camerae Apostolicae.

Clemens VII.

Sacrosanctissimus in Christo pater, & D. N. D. Clemens, divina providentia Papa VII. Constitutionem suam de consensibus in Cancellaria, vel Camera Apostolica extrunc de cetero praestandis, quoad materias Franciae infra tres menses, in aliis vero infra quindecim dies, a die extensionis eorundem consensuum computandos, in libris solitis, & authenticis annotandos, ad obviandum fraudibus, quae in retardatione annotationis consensuum huiusmodi committebantur, nuper editam declarando, voluit, quod dicta tempora, non a die extensionis consensuum in dictis libris, cum ipsa constitutio sic nihil operaretur, nec per eam dictis fraudibus in aliquo obviameretur, sed a die praestationis eorundem consensuum, intelligi debeant. Et quoniam nonnunquam praestantur consensuum super supplicationibus nondum ad registrum missis, seu adhuc penes Datarium suum existentibus, & notarii non possunt tales consensuum in dictis libris annotare, nisi videant huiusmodi supplicationes registratas seu expeditas, & saepe labuntur dicta tempora, antequam ipsae supplicationes ad registrum mittantur seu expendantur, voluit & declaravit, quod tunc & eo casu dicta tempora a die, quo Datarius huiusmodi supplicationes ad registrum, vel summissam miserit, computari debeant, diem autem missionis huiusmodi de cetero annotabit Datarius, pro tempore in calce supplicationum consensuum aliquem requirentium, per haec verba videlicet: Missa die tali N. Datarius: quae verba voluit ad plenam probationem missionis praedictae sufficere. Praeterea voluit, quod notarii, de talibus consensibus rogati, in annotatione illarum in dictis libris faciendae, teneantur de die missionis huiusmodi sicut de data supplicationum, expressam mentionem facere, ut die praestationis consensuum, & die missionis supplicationum huiusmodi simul junctis, ex illorum inspectione evidenter appareant ipsi consensuum infra tempora praedicta in dictis libris annotati, & notarii requisiti de cetero ad ponendum aliquos consensuum in libris praedictis, si ex inspectione dierum praestationis consensuum, ac missionis supplicationum, viderint dicta tempora ad annotandum consensuum, ut praefertur, praefixa esse lapsa, consensuum tales in dictis libris annotare nullatenus praesumant, sub poenis dictae prioris constitutionis contentis. Et nihilominus annotatio de illis sic extra tempora praedicta pro tempore facta, ipsique consensuum sic annotati, viribus omnino careant, nulliusque sint roboris, vel momenti. Narrativa quoque per verbum Hodie vel Nuper, in literis Apostolicis super materiis, ad quarum expeditionem consensuum aliquis requiritur, pro tempore expeditis posita, contra praemissa minime attendi debeat, nec aliquem effectum operetur.

C A P. V.

Beneficiorum fraudulentarum permutationes prohibentur, Pius IV.

Sacrosanctissimus in Christo Pater, & Dominus noster, Dominus Pius, divina providentia Papa IV. ad cuius aures pervenit, nonnullos beneficia Ecclesiastica per eos obtenta, in amicorum aut alias sibi gratularum personarum favorem, etiam in ordinariorum illorum collatorum manibus, contra juris dispositionem resignare cupientes, certam sistae permutationis formam excogitasse, per quam

se beneficia huiusmodi ex causa permutationis, alias de jure approbatae, pro quodam imaginario, nec usquam reperibili beneficio (quod beneficium de Pertica, seu alio nomine vocant) illud per suppositivum compermutantem suum obtineri asserentes, & non alias, in dictis manibus resignant, talesque resignationes ex causa praetensa permutationis admitti, ac de suis veris beneficiis, tanquam per dictas resignationes vacantibus, eisdem fictis compermutationibus, seu potius ipsimet compermutantes, sibi provideri procurant, hac indirecta via beneficia in aliorum favorem simoniace resignando, in sacrorum canonum fraudem, & animarum suarum periculum.

Proinde considerans illud fictitium de Pertica, aut alias nuncupatum, incertum, incorporeum & inane, nullibi que reperibile, re vera non esse beneficium, ac propterea veram cum eo permutationem fieri non posse (tamen non desunt, qui subtili potius quam vera ratiocinatione contrarium pertinaciter asseverare nitantur) ac propterea Ecclesiam sanctam curae suae divinitus commissam hoc pravo abusu, fraudulentoque commento salubriter emundare volens, hac perpetuo valitura constitutione prohibuit, ne quis de cetero tales permutationes simulatas facere, neque beneficium de Pertica, aut aliud huiusmodi fingere, neve locorum ordinarii seu quivis alii resignationem alicujus beneficii, ex causa praetensa permutationis cum beneficio de Pertica huiusmodi, seu quovis alio quocunque nomine sic dolose, & in fraudem nominato factam, vel faciendam tanquam meram fraudem sapientem, tanquam vere, & virtualiter in favorem alterius factam, ac propterea illicitam admittere praesumant. Decernens omnes, & singulas beneficiorum resignationes, praetextu permutationis huiusmodi, eorumque subsecutas admissiones ac provisiones, & alias dispositiones, quavis etiam Apostolica auctoritate faciendas, nullas & irritas, nulliusque fore roboris vel momenti, irritum quoque & inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

TITULUS XV. DE FRUCTUUM BENEFICII RESTITUTIONE. C A P. I.

Susceptos fructus Clericus omittens dicere officium restituere debet.

Leo X. in Concilio Lateranensi.

Statuimus & ordinamus, quod quilibet habens beneficium, cum cura vel sine cura, si post sex menses ab obtento beneficio divinum officium non dixerit, legitimo impedimento cessante, beneficiorum suorum fructus non faciat suos, pro rata omissionis officii, & temporis, sed eos tanquam injuste perceptos, & fabricas Ecclesiarum, ejusmodi beneficium, vel pauperum eleemosynas erogare teneantur: si vero ultra dictum tempus in simili negligentia contumaciter permanserit, legitima monitione praecedente, beneficio ipso privetur, cum propter officium detur beneficium. Intelligatur autem officium omittere, quoad hoc, quod est de beneficio, privati posse, qui per quindecim dies illud saltem hoc non dixerit, Deo tamen ultra praemissa debita omissionis reddituri rationem. Quae poena in habentibus beneficia reiterabilis totiens fit, quotiens contra facere convinctur.

C A P. II.

Pius

Fructuum amissio ob neglectas horas canonicas pro rata temporis praeteriti officii perpenditur.

Pius V.

EX proximo Lateranensi Concilio pia, & salubris sanctio emanavit, ut quicumque habens beneficium Ecclesiasticum cum cura, & sine cura, si post sex menses, quam illud obtinuerit, divinum officium legitimo cessante impedimento non dixerit, beneficiorum suorum fructus pro rata omissionis officii, & temporis suos non faciat, sed eos tanquam injuste perceptos in fabricas ipsorum beneficiorum, vel pauperum eleemosynas erogare teneatur. Veruntamen multorum animi suspensione tenentur, cuiusmodi ratae praedictae ratio sit habenda: Nos huic rei evidentius, atque expressius providere volentes statuimus, ut qui horas omnes canonicas uno vel pluribus diebus intermiserit, omnes beneficii, seu beneficiorum suorum fructus, qui illi, vel illis diebus responderent, si quotidie dividerentur: qui vero matutinum tantum, dimidiam: qui ceteras omnes horas, aliam dimidiam: qui harum singulas, sextam partem fructuum ejusdem diei amittat: tamen aliquis choro addictus non recitans omnibus horis canonicis cum aliis praesens adsit, fructusque, & distributiones forte aliter assignatas sola praesentia, juxta statuta, consuetudinem, fundationem, vel alias sibi lucrificasse praetendat. Is etiam praeter fructuum, & distributionum amissionem: item ille, qui primis sex mensibus officium non dixerit, nisi legitimum impedimentum ipsum excusaverit, grave peccatum intelligat admisisse. Declarantes praeterea, praeterea portiones, & qualiacunque beneficia, etiam nullum omnino servitium habentia, obtinentes cum praedictis pariter contineri. At quicumque

a Conc. Lat. sess. 9. Dominicus de Soto q. 5. art. 6. lib. 10. hoc decretum prudenter interpretatur. Menochius vero de arbitrio iudicis. cent. 5. cas. 429. certis mediis hanc poenam minuere contendit.

pensionem, fructus, aut alias res Ecclesiasticas, ut clericus, percipit, cum modo praedicto ad dicendum officium parvum B. Mariae Virginis decernimus obligatum, & pensionem, fructuum, rerumque ipsarum amissioni obnoxium. Romae 12. Cal. Octobr. 1572.

C A P. III.

Tempore obitus beneficii fructus transeunt ad successores non ad haeredes. h. d.

Julius III.

Notrae intentionis nunquam fuit, quod quivis, quorumcunque beneficiorum, etiam Episcoporum, Archiepiscoporum, Patriarcharum, & aliorum Praelatorum, etiam Cardinalium, ubilibet, etiam in Romana Curia, aut districtu, pro tempore decedentium, sive ex testamento, per ipsos beneficiarios, etiam vigore facultatum quorumcunque eis in specie, vel in genere, etiam praetextu quorumcunque capitulorum, ac statutorum, & ordinationum, etiam nostrorum, sub quibusvis tenoribus, & formis, ac alias quomodolibet concessorum condito, sive ab intestato haeredes, fructus, & c. ac pecunias, & res alias per ipsos sic defunctos beneficiarios, etiam Episcopos, Archiepiscopos, Patriarchas, & alios Praelatos, ac Cardinales, ante eorum obitum non exactos, etiam si pro tempore ante obitum huiusmodi decurso debeantur, ac eorum solutionis dies beneficiatis, & Cardinalibus viventibus advenierit, & per ipsos beneficiarios, & Cardinales non steterit, quo minus illos exegerint, quiaimo omnem pro illorum exactioe necessariam diligentiam etiam judicialiter agendo fecerint, quoquo modo exigere, aut etiam sponte oblatos percipere.

a Vacantium beneficiorum fructus debent converti in Ecclesiarum utilitatem, vel reservari futuro successori. text. in c. quis saepe de elect. in 6. c. si propter. de rescript. eod. lib.

FINIS LIBRI PRIMI.

SEPTIMI DECRETALIIUM LIBER SECUNDUS.

TITULUS PRIMUS.

DE FORO COMPETENTI, ET JURISDICTIONIS ORDINARIAE POTESTATE.

C A P. I.

Laici in Clericos nulla potestas, & ideo Ecclesiasticorum causa in foro jurisdictionis ordinariae debent decidi.

Martinus V.

Ad reprimendas insolentias transgressorum, eorumque praesumptionem refranandam, si nervus Ecclesiasticae disciplinae lentescat, eorum voluntas proclivior sit ad peccandum, & exemplum impu-

nitatis periculosus in alios derivatur. Propter quod ad praesidentis officium pertinet sic debitam executionem adhibere iustitiae, quod commissa jam puniat, & committendorum in posterum audaciam interdicat. Sane sicut displicenter accepimus, nonnulli diversorum regnorum, & terrarum Iudices, alique officiales laici, & laicales personae jurisdictionem in temporalibus exercentes, exercentque facientes, non attendentes, quod laici in Clericos, & Ecclesiasticas personas, & illorum bona nulla sit attributa potestas, praetextu huiusmodi, quod asserant in suis dominiis ad se pertinere, coercere via facti, quae vere, & fide attentata asseruntur, etiam in quocunque loco sacro, vel religioso, quantumcunque Deo dicato, ex quacunque causa

causa, etiam si ratione delationis corporis Christi, collationis Sacramentorum, & beneficiorum Ecclesiasticorum venditionis factarum, aut aliarum rerum, & bonorum ad Ecclesias & Ecclesiasticas personas pertinentium quomodocunque, etiam si sola negatione vel affirmatione facti interveniat, & ad eos recurratur, cognitionem ad se spectare, pro eo, quod factum & novitas, quæ præstentur, etiam si sine alia violentia, quamvis in loco spirituali, & in loco sacro sive religioso, eo quod immediate, ut præstentur, spiritualiter non existant, propterea ministros Ecclesiæ, & personas Ecclesiasticas, quantumcunque res, causa, vel occasio, unde dependent & derivantur, pia, sacra, vel Ecclesiastica sit aut spiritualis, ad forum suum, & ipsarum cognitionem trahant, & respondere cogunt: necnon procuratores fiscales in curiis temporalibus multoties agere procurant, ad quos (quod deterius est) nonnulli prælati & personæ Ecclesiasticæ, in superbiam & elationem dati, ad superandum & sibi subiacendum, per tales inventiones & cautelas, alias personas Ecclesiasticas & religiosas, habent plerumque recursum, & propterea in eisdem regnis, & terris, civitatibus, castris, & locis, auctoritas & iurisdictio Ecclesiastica penitus absorbentur: & nihilominus ipsi laici Judices alios laicos in foro Ecclesiastico, super rebus quantumcunque Ecclesiasticis, vel spiritualibus, & concernentibus immediate Ecclesiasticas personas, ne respondeant, & iudicibus Ecclesiasticis, ne cognoscant, inhibitiones fieri sub gravibus poenis temporalibus faciunt, & procurant, & si secus fecerunt, emendam pecuniariam excessivam exigere, ac vastatores in domibus, & aliis piis locis Ecclesiasticis, & religiosis, inducere, ac loca ipsa, personarumque Ecclesiasticas, jocalibus & paramentis Ecclesiasticis, & bonis mobilibus, ac aliis spoliare, illaque vendere & alienare, fructus quoque & proventus ad temporalitatem ad manus suas ponere, necnon diversas injurias, & molestias reales & personales eisdem personis Ecclesiasticis inferre non verentur, in Dei offensam, animarum suarum periculum, Ecclesiasticæ libertatis vilipendium, & plurimorum gravamen, præjudicium & iacturam. Nos igitur adversus talia præsumptum temeritatem, remedia apponere, & super his salubriter providere cupientes, ac Concilii & Milevitan. ac Fel. record. Innocentii Papæ III. prædecessoris nostri constitutionibus super hoc editis, auctoritate Apostolica, ex certa scientia nostra irrefragabili constitutione perpetuo duratura, tenore præsentium statuimus, decernimus, ac etiam ordinamus, quod omnes & singulæ personæ Ecclesiasticæ, seculares & regulares, ordinum quorumlibet, quacunque exceptione suffultæ, etiam si Patriarchali, Archiepiscopali, Episcopali, Abbatiali, vel alia quavis præfulgent dignitate, quæ aliam personam Ecclesiasticam, collegium, vel conventum, in actione reali, mixta, vel personali, civili, criminali, etiam occasione cujuscunque summisionis, etiam juramento vallatæ, vel alias ad forum sive iudicium laicale, directe vel indirecte, de qua in foro Ecclesiastico ordinari consueverit, possit, vel debeat, de jure, vel de consuetudine, aut alias cognosci, trahere præsumperit, causam ipsam, & omne jus ei, sive eis, in possessorio vel petitorio, in re vel ad rem, causa vel occasione hujusmodi quomodolibet competens, eo ipso perdant penitus & amittant, & singulares personæ excommunicationis: capitula vero & conventus suspensionis & interdicti sententias incurrant ipso facto, & si personæ ipsæ, & eis in præmissis adherentes & servientes, in aliquo rebelles fuerint, & in continentem non obdierint, omnes illas per privationem suorum beneficiorum Ecclesiasticorum quorumcunque, quæ obtinebant, & in

a Gratian. in c. continua, 21. q. 1. & in c. futuram, 12. q. 1.

quibus, & ad quæ jus quomodolibet competit, & inhabitationem ad alia in posterum obtinenda coerceri & compelli volumus antedictas. Et nihilominus omnes & singulos Judices & executores, communitates, dominia, laicos, & laicales personas, postquam exceptum fuerit de non iurisdictio eorum, aut evidentem appareat, hujusmodi cognitionem ad eos de jure non spectare, talia præsumptum, & ea fieri mandantes, seu eorum nomine & mandato facta rata habentes, vel eis faciendis dantes auxilium, consilium, vel favorem, cujuscunque præminentia, dignitatis, gradus, ordinis vel conditionis existant, seculares personas, eorum videlicet singulos officiales, quocunque nomine censeantur, & consiliarios, & privatas personas, quæ præmissorum principales perpetratores existerent, excommunicationis sententiam incurrere volumus ipso facto, nullusque ab eisdem sententia, per alium, quam per Romanum Pontificem, præterquam in mortis articulo constitutus, absolvi valeat, sive possit: & præmissa omnia, non tantum ad futura, sed etiam ad præsentia, & pendentia extendimus, auctoritate memorata, quodque etiam procurator fiscalis causarum Cu. Cameræ Apostolicæ contra culpabiles in præmissis, desuper summaria informatione præhabita, per se, vel alium seu alios, agere & procedere possit & valeat, nihilominus concedentes.

C A P. II.

Laici Judices, in privilegio & ordinis clericalis injuriam non possunt sine culpa sacrilegii clericis bannire aut relegare.

Urbanus VI.

Quia, sicut displicenter accepimus, nonnulli diversarum partium Principes, Marchiones, Duces, Comes, Barones, & alii nobiles, necnon Potestates, Capitanei, Bajulini, Scabini, Advocati, Rectores, Judices & Consules, alique officiales & consiliarii civitatum, oppidorum, terrarum, castrorum, & aliorum locorum, alique laici & laicales personæ, dominium seu iurisdictio in temporalibus obtinentes, necnon ipsarum civitatum communia, & oppidorum, castrorum, terrarum, & aliorum locorum universitates, non attendentes, quod laicis in clericos, & personas Ecclesiasticas, & illorum bona, nulla sit attributa potestas, nihilominus ministros Ecclesiæ, etiam inter dum in dignitatibus constitutos, temeritate propria bannire, seu relegare, aut proferre non verentur. Nos adversus temeritatem hujusmodi remedium apponere cupientes, omnes & singulos talia præsumptum, & ea fieri mandantes, seu eorum nomine vel mandato facta rata habentes, vel in eis faciendis, dantes auxilium, consilium, vel favorem, si singulares personæ fuerint, cujuscunque præminentia, dignitatis, status vel conditionis existant, earum videlicet singulas, si vero communitates vel universitates extiterint, omnes & singulos earum communitatum & universitatum potestates, capitaneos, bajulinos, scabinos, advocatos, rectores, judices, consules, & officiales, quocunque nomine censeantur, ac consiliarios, & privatas personas, quæ hujusmodi sacrilegii principales patratores existerent, excommunicationis sententias incurrere, necnon quamlibet earundem communitatum, seu universitatum, ac illa ipsorum Principum, Marchionum, Ducum, Comitum, Baronum, Nobilium, & aliorum quorumcunque laicorum, & laicarum personarum talia præsumptum, in quibus talia fierent, civitates, terras, oppida, castra, & alia loca Ecclesiastico interdicto subiacere volumus ipso facto, nullusque ab eisdem sententia per alium, quam per Romanum Pontificem, præterquam in mortis articulo, possit absolvi, nec interdictum hujusmodi per alium etiam relaxari. Romæ 4. Id. Decemb. 1362.

C A P. III.

Exemptionis privilegio abutuntur Canonici ordinarii fororum sub.

subterfugientes, & impunitatem scelerum simulantes, quam obrem eorum causa iurisdictio Ecclesiastica discutenda tradantur.

Leo X. in Concilio Lateranensi.

Regimini universalis Ecclesiæ (disponente Domino) præcedentes, iuxta pastoralis officii debitum, libenter intendimus utilitatibus subditorum, & ad conservandam libertatem Ecclesiasticam, & removenda scandala, ponendam concordiam, & nutriendam quietem inter Ecclesiarum prælatos, & eorum subditos, eo propensum Apostolicæ sollicitudinis studium adhibemus, quo dissensionem talium fore dissensionem experimento comprobatur, necnon indulta pariter, & privilegia eisdem subditis, in ipsorum prælatorum dispendium, tam per prædecessores nostros, quam sedem Apostolicam concessa, ita libenter moderamur, ne exinde scandala procedant, neve ex his ulli detur materia malignandi, & personæ Ecclesiasticæ a bono obedientia, necnon divini perseverantia servitii nullatenus retrahantur. Sane nuper ad nostrum relatio fide digna pervenit auditum, quod Canonici Patriarchalium, Metropolitanarum, & Cathedralium, & collegiarum Ecclesiarum, & alii clerici seculares, plura præsumunt, quæ ipsis infamiam non parvam pariunt, & aliis inferunt læsionem, præter exemptionis, & libertatis a dicta sede obtentæ, ordinariorum correctiones & ordinationes subterfugunt, ac eorum forum sive iudicium delinunt, nonnulli etiam impunitatem suorum excessuum, per privilegium exemptionis obtinere sperantes, excessus ipsos committere non verentur, quos, nisi per exemptionem, qua gaudent, crederent se defendi, nullatenus fuissent commissuri.

Hinc itaque accidit, ut propter eorum audaciam, qui præter privilegium exemptionis impunitatem excessuum obtinere confidentes, nonnulla multoties committant enormia, per quæ plurimum diffamatur Ecclesia, & scandala gravia generantur, potissime autem, cum talia per eos, ad quos horum spectat correctio, incorrecta remaneant, seu illi, ad quos spectat illa punire negligunt. Nos voleantes, ne eo præter delicta remaneant impunita, morbo hujusmodi necessarium adhibere medelam, sacro approbante Concilio statuimus, ut de cætero illi, quibus exemptorum correctio, & puniatio a dicta sede demandata est, circa illam vigilantem intendant, & diligenter officii sui deliquisse legitime constiterit, ita eosdem exemptos delinquentes puniant, quod iidem exempti metu poenæ a suis arceantur insolentis, & alii eorum exemplo perterriti proflire ad similia merito perhorrescant.

Et si circa hoc negligentes fuerint diocesani, & alii locorum ordinarii, eosdem, quibus exemptorum correctio hujusmodi competit, personaliter, si illorum copia & noticia haberi poterit: alioquin, vel si nullus in partibus exemptorum ipsorum certus iudex fuerit, eos, quorum sua in præmissis interesse putaverint, per edictum publicum, cathedralium seu aliarum Ecclesiarum, locorum, in quibus exemptorum iudicibus existentibus, ipsos exemptos deliquisse contigerit, valvis affigendum, moneant, ut ipsi tales exemptos delinquentes & criminosos puniant & castigent, infra competentem terminum, momentum ipsorum arbitrio moderandum. Et si ipsi moniti in hoc negligentes fuerint, & id adimplere neglexerint, seu recusaverint, tunc ut in eo, in quo deliquerint, puniantur, cognitione hujusmodi ea vice sint privati, & se non intromittant ullatenus de eisdem: sed diocesani & alii locorum ordinarii hujusmodi, contra tales exemptos delinquentes & criminosos, auctoritate nostra ad inquisitionem, vel per accusationem, sine aliquibus tormentis, procedere, & testes per se ipsos examinare possint, ac processum ipsorum (quem ratione solemnitatis juris, præter Tom. II.

quam ratione citationis omittæ, dummodo delictum alias rite probatum fuerit, nullum allegari vel dici posse prohibemus, sed per eos habitum, clausum, & eorum sigillo munitum, ad sedis Apostolicæ examen, ipsorum exemptorum delinquentium expensis, etiam in ipso processu factis, ad quarum solutionem ordinarii ipsi possint eosdem inquisitos, & accusatos compellere, vel proprium vel alium nuncium quanto citius destinare procurent) apud eandem sedem, per Romanum Pontificem, vel alium, cui dixerit committendum, diligenter examinandum, & ita culpabiles repertos, quod ad condemnationem, vel propter sufficientia indicia, propter quæ ad torturam pro veritate exquirenda procedi valeat, ad ipsos diocesanos seu ordinarios, per eos auctoritate nostra in causa inquisitionis seu accusationis ulterius legitime procedendum, & causam ipsam, prout iustum fuerit, terminandam remittendum. Notarii autem dictæ sedis, quorum officium in ipsis primitivæ Ecclesiæ initiis, a felic. record. Clem. Papa I. ad sanctorum gesta & perquirenda atque conscribenda noscitur institutum, ad Protonotariatus officium assumpti, habitum & rochetum deferentes, & alii nostri & dictæ sedis officiales, actu sua officia exercentes, tam in civilibus, quam criminalibus, ab omni ordinariorum iurisdictioe sint exempti. Alii vero Notarii habitum Protonotariatus non deferentes, nisi illum infra trimestre post præsentium publicationem assumpserint, & ipsi ac alii in posterum assumendi, habitum & rochetum hujusmodi continue non gestantes, atque alii nostri & dictæ sedis officiales, officia sua actu non exercentes, tam in criminalibus, quam in civilibus, ratione causæ summam 25. Ducatorum auri de Camera non excedentis, duntaxat eorundem diocesanorum & ordinariorum iurisdictioi subiaceant. In civilibus vero causis, summam hujusmodi excedentibus plena gaudeant exemptione, & a dictorum diocesanorum & ordinariorum iurisdictioe penitus sint exempti.

Dignum quoque & etiam congruum arbitantes, quod ex sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium familiaribus, illi duntaxat privilegio exemptionis gaudeant, qui actu domestici, & continui sunt commensales, vel ab eisdem Cardinalibus ad ipsorum exequenda negotia missi, vel qui recreationis causa ad tempus a Romana Curia absentes fuerint, cæteris vero etiam familiaritatis literas habentibus, quo minus coercitio diocesanorum, & ordinariorum eorundem subiaceant, familiaritatis hujusmodi privilegium nullatenus suffragetur, & cum eisdem diocesanis, ut monasteria monialium sedis Apostolicæ immediate subiecta, in eorum diocesium consistentia, semel in anno visitare possint, per constitutionem in Concilio Viennensi editam, quæ incipit: Attendentes, &c. plena fuerit data facultas, illam innovamus, ac exemptionibus & privilegiis quibuscunque non obstantibus, districte servari præcipimus, & mandamus. Per præmissa quoque eisdem diocesanis, & ordinariis, casibus, quibus in exemptos a jure iurisdictio concessa est, nullatenus præjudicium generetur. Exemptiones autem de cætero, absque rationabili causa, & quorum interest, minime citatis, pro tempore concessas, nullius roboris, & momenti esse decernimus.

Et cum Ecclesiasticus ordo confundatur, si sua unicuique iurisdictio non servetur, ordinariorum iurisdictio (quantum cum Deo possumus) favere, ac litibus finem celeriter imponi, & litigantium immoderatis sumptibus, & expensis parci satagentes, statuimus & ordinamus.

a Protonotariorum officium in principio Ecclesiæ primitivæ a beato Clemente ad sanctorum Martyrum gesta proquirenda atque scribenda fuit institutum, ut legitur in historia S. Clementis Papæ & Fabiani. Vide Luc. de Penna, in rub. de magistro scripiorum. Cod. lib. 12.

dinamus, quod singulae causae, tam spirituales, quam civiles, & mixtae, forum Ecclesiasticum quomodolibet concernentes, & beneficiales, dummodo beneficia ipsa generaliter reservata non fuerint, & ipsorum singulorum beneficiorum fructus, redditus, & proventus 24. ducatorum auri de Camera secundum communem aestimationem valorem annum non excedant in prima instantia extra Romanam Curiam, & in partibus coram ordinariis locorum duntaxat cognosci, & terminari, ita quod nulli ante definitivam sententiam liceat appellare, nec appellatio (si fuerit emissa) ullatenus admitti, nisi ab interlocutoria, quae vim habeat definitivae, vel a gravamine minime concernente negotium principale, quod per appellationem a definitiva sententia reparari non possit, nisi alter collitigantium adversarii sui potentiam merito perhorrescens, seu alia probabili, & honesta causa aliter, quam per proprium iuramentum saltem semel probe probata coram ordinario non auferat litigare. Eo enim casu causae ipsae, etiam appellationum in dicta Curia, etiam in prima instantia committi, & cognosci, & terminari possunt. Alioquin appellationes, & illarum, etiam aliarum causarum huiusmodi commissiones, in posterum, & quicquid inde secutum fuerit, nullius sint roboris, & momenti. Iudices autem, & conservatores a sede Apostolica deputati, si in altero iurium graduati non fuerint, assessorem partibus non suspectum ab ipsis partibus, vel earum altera requisiti, sumere, & secundum eius relationem iudicare teneantur.

C A P. IV.

Constitutiones editae contra Principes seculares jurisdictionis Ecclesiasticae libertatem impediunt, confirmantur, & innovantur.

ET quia saepius, & multiplici ratione percepimus, quamplurimas Ecclesias, & illis praesidentes Episcopos, tam citra, quam ultra montes vexari in eorum jurisdictionibus, iuribus, & dominis, ac turbati a domicellis, Principibus, & nobilibus eorundem, qui sub colore juris patronatus, quod in beneficiis Ecclesiasticis habere consueverunt, nullo privilegio Apostolico suffulti, sine ordinariorum collationibus, & literis, & absque aliquo saltem colorato titulo beneficia non solum clericis, sed etiam laicis conferre, sacerdotes, & clericos delinquentes ad eorum libitum punire, decimas omnium rerum, & ad quarum solutionem de jure tenentur, ac cathedralium, & alia, quae legis dioecesanae, & jurisdictionis sunt, & ad ipsos Episcopos duntaxat pertinent, temere auferre, fraudare, usurpare, seu, ut praemissa sunt, mandare, ac ipsa, & fructus quoscunque, ne a civitatibus, terris, & locis eorum extrahantur, prohibere, feuda, possessiones, & praedia occupare, & indebite detinere, sed & ad feuda & bona ipsarum Ecclesiarum eis concedendum, ac Ecclesiasticis personis per eos nominatis concedendum, minis & terroribus, ac aliis viis indirectis, inducere & compellere, & alia quamplurima damna, iniurias, & injurias, Ecclesiis, & earum Praelatis, ac clericis praefatis inferri, non modo permittere, sed etiam expresse mandare praesumant. Attendentes igitur, quod laicis in clericos & personas Ecclesiasticas, ac bona Ecclesiastica, non est attributa facultas, atque aequum & iustum esse, ut in eos iura insurgant, qui illa offendere praesumunt.

Necon considerantes quantum ex his, tam nostro & Apostolicae sedis honori, quam personarum Ecclesiasticarum quieti, & prospero statui, non sine damnanda pernicie derogetur, ac cupientes eos, quos ad observantiam iurium virtutum praemia non inducant, tam adjectarum exaggeratione poenarum, quam adiacendarum de novo formidine a temerariis ausibus refrenare, omnes & singulas constitutiones, quae super decimarum solutione, & contra violatores, & raptores Ecclesiarum, & incendiarios, agrorum depopulatores, & tam S. R. E. Cardinales, quam venerabiles fratres nostros Episcopos, & alias personas Ecclesiasticas, seculares

& regulares, capientes, detinentes, & eorum jurisdictionem, & iura quomodolibet indebite occupantes, aut eos in eorum jurisdictionis exercitio perturbantes, seu molestantes, eos quoque ad conferendum beneficia Ecclesiastica personis per eos nominatis, aut alias de illis, pro illorum libito voluntatis, disponendum, & feudum ac bona Ecclesiastica in emphyteusim concedendum, aut alias vendendum, temere compellentes, necnon statuta contra libertatem Ecclesiasticam facientes, & ad praemissa auxilium, consilium vel favorem praestantes, hactenus emanarunt, innovamus.

Et cum ea nedum juri contraria, sed etiam Ecclesiasticae libertati opprobriosa sint quamplurimum & adversa, ut de officio nobis credito dignam Deo possimus reddere rationem, affectibus & monitis paternis, Imperatorem, Reges, Duces, Marchiones, Comites, Barones, & quoscunque alios, alterius cujuscunque nobilitatis, praeminentiae, potentiae, seu potestatis, excellentiae, vel dignitatis existentes, attente hortamur in Domino, eisdem in virtute sanctae obedientiae mandantes, ut ipsi constitutiones praedictas observent, & faciant etiam a suis subiectis inviolabiliter observari, quacunque consuetudine contraria non obstante, si divinam offensam, & sedis Apostolicae debitam vitare voluerint ultionem, ac collationes de dictis beneficiis factas, nullas, & irritas nihilominus esse decernimus, ac illis utentes reddantur inhabiles ad alia beneficia Ecclesiastica obtinenda, donec cum eis super hoc per sedem praedictam fuerit dispensatum. Mature quoque considerantes, quod post Christi ad Coelos ascensionem, Apostoli per singulas urbes & dioeceses Episcopos distribuerunt; sicut sancta Romana Ecclesia per orbem constituit, eosdem Episcopos in partem sollicitudinis vocando, onera gradatim distribuendo, per Patriarchas, Primates, Archiepiscopos: ac sacris etiam canonibus, fuerit definitum, per eos, pro morum correctione & controverfarum decisione, & determinatione, ac mandatorum Domini, observatione, fieri debere Concilium provinciale, ac Synodum Episcopalem, ut depravata corrigerentur, & illa facere negligentis canonis poenis subiacerent, cum conveniat nos circa ea, quae Republicam Christianam concernunt, esse intentos, desiderantes, canones ipsos firmiter observari, eisdem Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis districte injungimus, ut de officio eis commissio dignam Deo possint reddere rationem, Canones, Concilia & Synodos huiusmodi fieri mandantes, quocunque privilegio non obstante, inviolabiliter observent, praeterquam, quoad Concilium provinciale, quod de caetero singulis trienniis fieri mandamus, ad illaque etiam exemptos accedere debere decernimus, privilegio ac consuetudine quacunque contraria non obstantibus. Circa hoc autem negligentis poenas in eisdem canonibus contentas se noverint incursums. Et cum constitutione in Concilio Vientiensi edita, quae incipit, In plerisque, ut Pontificiae dignitatis honores servaretur, statutum fuerit, ne Ecclesiis cathedralibus (sine quibus spiritualia diu esse non possunt) privatis, ac clero & populo Christiano carentibus, de aliquibus personis, praesertim religiosis provideretur, constitutionem ipsam innovamus, nisi aliqua iusta causa, in consistorio nostro secreto approbata, alias duxerimus faciendum. Nos enim quicquid contra praemissa, vel aliquod praemissorum contigerit attentari, irritum decernimus & inane, contraria quacunque constitutione vel privilegio non obstantibus.

C A P. V.

Ordinariorum jurisdictioni subesse debent Graeci, qui per varias Christianae ditionis civitates morantur, ne licentiores iam dudum recolis & excussis haeresibus suos inficiant.

Pius IV.

Pius IV.

Romanus Pontifex, praecipuus aequitatis, & religionis assertor, facultates & gratias ab Apostolica sede concessas, ex quibus tempore procedente animarum pericula, & inter catholicos scandala provenire animadvertit, pro sui pastoralis officii debito, mature revocare consuevit. Sane nonnulli locorum ordinarii nuper ad audientiam nostram referri curarunt, quod in quampluribus Regni Siciliae citra, & ultra Pharam, & aliis Christiani nominis civitatibus, & locis, magna Graecorum, tam religiosorum & secularium clericorum, quam laicorum multitudo reperitur, qui Ecclesiae Graecae mores, & ritus observantes, seque suos proprios ejusdem nationis Praelatos habere, ac aliis, non autem locorum ordinariis subesse, sed immunitatum, aliorumque privilegiorum sibi per fel. rec. Leonem X. Paulum III. Julium etiam III. & forsitan alios Romanos Pontifices, praedecessores nostros, & dictam sedem antiquitus concessorum praetextu, se ab eorundem ordinariorum jurisdictione, & superioritate exemptos esse praetendentes, impunitate sibi proposita, in diversas haereticas, nefariasque opiniones, & absurda deliramenta passim prolabantur, asserentes inter alias eorum blasphemias, nullum esse defunctorum purgatorium, Rom. Pont. aliquam in eos jurisdictionem, vel auctoritatem habere negantes, indulgentias ab illo concessas damnantes, Ecclesiasticas sententias, & censuras ab eo latas spernentes, sanctissimae Dei genitricis virginis Mariae, beatorum Apostolorum, & aliorum Dei sanctorum festivitates, ab Ecclesia Rom. sanctisque Patribus ordinatas, non observantes, sanctissimum Eucharistiae Sacramentum suis infantibus in Baptismo exhibentes, inhumata defunctorum cadavera superstitione quadam impia, & plus quam barbarica, e sepulchris eruentes, igneque comburentes, ordinariorum locorum, quos habitant, visitationem, jurisdictionemque contemnentes, & Ecclesiasticam disciplinam perturbantes; ac demum huiusmodi alii, quae suis opinionibus erroneis atque sacrilegis populos Latinos inficientes, correctionem legitimam suam praesens exemptionis clypeo repellentes, in suis impietatibus, abususque contescunt, & immoriuntur, in suarum viciorumque populorum, praesertim simplicium animarum perniciem, & scandalum plurimorum. Nos igitur provide considerantes, ejusdem sedis intentionem nunquam fuisse, exemptionem, aliudve privilegium a se concessum iri, ut inde scelerum impunitas, & animarum periculum emergat, abusus & periculis huiusmodi, quantum cum Deo possumus, tempestive obviare volentes, ac quarumcunque exemptionum, aliorumque privilegiorum dictis Graecis, eorumque Praelatis, Rectoribus, Abbatibus & aliis, tam sancti Basilii, & alterius ordinis regularibus, quam secularibus, ac etiam laicis personis, quocunque nomine nuncupatis, per praefatos & alios quoscunque Rom. Pont. praedecessores nostros, ac nos, & sedem praefatam in genere vel in specie hactenus concessorum, ac etiam iteratis vicibus approbatorum, & innovatorum, literarumque desuper consecrarum, & inde seutorum tenores praesentibus, pro sufficienter expressis habentes, motu proprio, & ex certa scientia nostra, ac de Apostolicae potestatis plenitudine, omnes & singulas exemptiones, ac prout illas concernunt, desuper concessas literas praefatas, ad hoc videlicet, ut ipsi locorum ordinarii quascunque Graecorum Ecclesias, Monasteria, prioratus, & alia pia loca, tam secularia, quam cujuscunque ordinis regularia eorumque Praelatos, etiam si Episcopali, Archiepiscopali, ac majori dignitate praesuleant, necnon Abbates, Rectores, Ministros, & quavis alias ejusdem nationis personas, in suis civitatibus & dioec. consistentia, quoties opus fuerit, visitare, ac in illis suam ordinariam jurisdictionem, plenamque quomodocumque superioritatem, in iis, quae Dei cultum,

Sacramentorum administrationem, & animarum salutem, haereticumque extirpationem concernunt, exercere & exequi libere & licite valeant, reliquis ipsorum Graecorum in divinis celebrandis, aliisque ritibus a sede Apostolica approbatis, necnon privilegiis & gratiis Apostolicis intactis remanentibus, auctoritate Apostolica, tenore praesentium, perpetuo revocamus, cassamus, & annullamus, ac revocatas, cassatas, & annullatas esse, nec ipsis Graecis clericis vel laicis, eorumve Praelatis, Ecclesiis, coenobiis, aut aliis piis locis, in aliquo suffragari, sed illos omnes & singulos locorum, in quibus moram traxerint, ordinariorum visitationi, correctioni, punitioni, jurisdictioni, & omnimoda superioritati in praemissis subesse, illisque tanquam superioribus suis, suarumque animarum pastoribus, humiliter obedire. Datum Rom. 16. Febr. 1564.

TITULUS II.

DE INVASORIBUS, ET OCCUPATORIBUS

BONORUM ECCLESIAE.

C A P. I.

Praeter excommunicationis & interdicti poenas, beneficiis, & privilegiis arcentur occupantes & detinentes bona Ecclesiae.

Clemens VI.

ET si solertem adhibere vigilantiam, ne quarumlibet Ecclesiarum jura depereant, ex debito nostri officii teneamur, in manuteneendis tamen, defendendis, recuperandisque occupatis juribus Ecclesiae Romanae, sponsae nostrae, quae (disponente Domino) caput omnium, & magistra, caeteris altiori dignitate praecellens, majoribus est iuvanda praesidiis, & amplioribus honoribus attollenda, esse debemus solliciti, & atteati. Ad obviandum igitur perverfis illorum conatibus, qui sibi commoda, non se commodis patrimonii beati Patri in Tuscia, quod juris & proprietatis ejusdem Ecclesiae fore, ac eidem immediate subesse dignoscitur, applicantes, temere civitates, castra, & villas ejusdem patrimonii, ad eandem Ecclesiam pertinentia, eorumque dominium, superioritatem, advocacionem, capitaneatum, & jurisdictionem, in ipsius Ecclesiae grave praedictum, contra constitutiones & ordinationes, olim per fel. rec. Urbanum IV. & Joannem XXII. ac diversos alios Romanos Pontifices praedecessores nostros editas, non verentur diversis exquisitis coloribus occupare, & sibi in eisdem dominium, superioritatem, & praeminentiam vendicare: hac perpetua constitutione sancimus, ut nulla civitas, vel communitas, nullaque singularis persona, cujuscunque conditionis vel status existat, deinceps in aliquibus civitatibus, castris, seu villis ipsius patrimonii ad praedictam Romanam Ecclesiam spectantibus, dominium, superioritatem, capitaneatum, advocacionem, jurisdictionem, seu aliquam praesidentiam seu praeminentiam, praetextu ejusque venditionis, submissionis, recommendationis, concessionis, recognitionis, obligationis, contractus vel pacti, aut cujuscunque alterius commercii, absque auctoritate sedis Apostolicae speciali, recipere audeat, vel sibi dominium, praesidentiam, capitaneatum, seu jurisdictionem in praedictis civitatibus, castris, seu villis, ex quavis occasione seu causa, quomodolibet vendicare: quodque civitates, & singulares personae, submissiones, suppositiones, & subjectiones quascunque jam in eas factas & receptas, seu de facto, cum de jure non teneant, quomodolibet attentatas, admittere teneantur, nec civitates, castra, seu loca alia, quae se eis, ut praemittitur, submitserunt, vel quomodolibet subjecerunt, virtute submissionis & suppositionis alicujus, vel cujuscunque contractus titulo valeant retinere, nullaque universitatis, seu communitatis civitatis, castris, seu villae Ecclesiae Romanae subiecta, in terris patrimonii constituta, alicui